

„Nem a mozgalmi, hanem a szakmai jelleg volt a domináns”

*Beszélgetés Seregi Istvánnal,
a nyíregyházi SZMT
Központi Könyvtár nyugdíjba vonult igazgatójával*

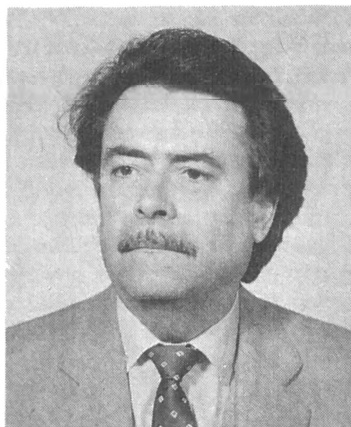
Szabolcs-Szatmár megye könyvtáros társadalmának *Seregi István* több mint két évtizeden át volt jegyzett embere. Hivatásának nem mondott ugyan búcsút, de igazgatói posztját tavaly július 1-jén átadta. Ez alkalomból beszélgettünk életéről, pályafutásáról.

– *Újságiróból lett könyvtáros. Kérem beszéljen önmagáról, indulásáról, a könyvtárosságig megtett időszakról!*

– Szakképesítem szerint magyar szakos középiskolai tanár vagyok. Az egyetem elvégzése után a TIT-nél társadalomtudományi szaktitkárként dolgoztam. Mindig irodalomkedvelő és tollforgató ember voltam, így kerültem közelebb az újságíráshoz, nevezetesen a nyíregyházi rádióhoz, stúdióvezetőnek. Közben rendszeresen írtam a Kelet-Magyarországnak is.

– *Hosszú éveken át olvashattuk rádió és tv-kritikáit az említett megyei lapban. Rendszeres meghívottja volt a veszprémi tv-filmszemléknek. Miből táplálkozott ez irányú érzékenysége?*

– Könyves családból indultam, már egészen kicsi gyerekként forgattam a könyveket. Második elemistaként láttam először felnőtt amatőr-színjátszást a római katolikus iskola dísztermében. Később én is kaptam gyerek szerepeket. Már akkor szerettem moziba járni, máig is emlékszem – öt-hat éves gyerek lehettem – A megfagyott gyermek című filmre, nagyon megragadott. Később tanító bátyám jóvoltából, aki a színház alkalmi zenekarában hegedült, kerültem igazi színházba. Tartva attól, hogy kamaszgyerekként nem engednek be, a

bátyám hegedűjének a tokját vettem magamhoz, s így – mint „szintén zenész” – jutottam be. Ugyancsak elkísér az az ennél korábbi emlék, amikor a bátyám rádióamatőr barátja segítségével megépített rádióon különféle hangjátékokat, zenét hallgathattam. Akkoriban – a harmincas évek közepén – még élő adásban. Tehát a drámai műfajhoz való kötődésem nagyon korai. Valószínű, hogy a gyermek- és ifjúkori élmények indították el bennem a színház, a film iránti vonzódásomat. A gimnáziumi önképzőkörben is rendszeresen mondtam verseket. Akkoriban szokás volt, hogy a szülői értekezleteket egy-két szavallattal is színesítették, s a tanárok felkérésére – másokkal együtt – én is mindig szívesen vállalkoztam. Sőt ké-

sőbb – már a TIT-nél dolgoztam – felnőttként is mondtam verseket és prózát, a pedagógus szakszervezetben vagy vállalati rendezvényeken. Az akkori József Attila Művelődési Ház színjátszó csoportjának is tagja voltam, szerepeltem Kisfaludy Csalódások című darabjában. Amatőrszínjátszó-rendezést is hallgattam. Ezt később a rádiónál sikerült kamatoztatnom, ugyanis a hírek, a politikai műsorok mellett hangjátékokat szerveztem a debreceni színészek közreműködésével. A KLTE-től kértem ilyenkor szerkesztőket e műsorok összeállításához. Aztán elkezdtem a színházi kritikáirást, és csináltam könyvtárosként is hosszú ideig – nagy örömmel.

– *Mire vállalkozott, amikor könyvtáros lett 1966-ban?*

– Amikor az SZMT könyvtárába kerültem, egy már meglévő hálózatot örököltem. Ezek munkahelyen működő, nagyrészt letéti könyvtárak voltak. Csupán két-három önálló akadt. Ma az utóbbiak száma – önálló és integrált szakszervezeti könyvtárként – tizenhat. E nem csak számszerű, de minőségi fejlődés nem kizárólag az én érdemem, hanem az országos könyvtárirányítás, a szakszervezeti kultúráirányítás és nem utolsó sorban az egyes vállalatok vezetői, valamint szakszervezeti bizottságai közös tevékenységének eredménye. Ezen túl a személyi feltételek kialakítását tartottam nagyon fontosnak, s e törekvésem sikerrel is járt. Azon igyekeztem, hogy megfelelő szakképzettségű könyvtárosokat foglalkoztasson a fenntartó mind a központi könyvtárban, mind a hálózatban. A különböző szintű könyvtárosi tanfolyamok egész sorát szerveztük hol magunk, hol pedig a megyei könyvtárral közösen. Azt mindig sikerült elérnünk, hogy a központi és az önálló szakszervezeti könyvtárakban felső- vagy közép-, a letétekben pedig legalább alapfokú szakképesítésű könyvtáros dolgozzon.

– *Tekintsünk kicsit vissza az elmúlt évekre, évtizedekre! A SZOT elnökségének az ágazati minisztériummal egyetértésben hozott, máig is érvényes határozata, irányelve van, mely megfogalmazza a szakszervezeti közművelődési könyvtárak tartalmi fejlesztésének alapelveit, szervezeti és működési rendszerét. Ezen intézményeknek, az olvasóvá nevelésben, a politikai felvilágosításban, a gondolkodás, a művelődés formálásában alapvető szerepet kellett vállalniuk. Mennyire sikerült e nem kevés idő alatt olvasót nevelni, tudatot formálni?*

– Be kell vallanom, hogy ezekben az elsősor-

ban közművelődési feladatkörű könyvtárakban a politikai könyvek iránt nem mutatkozott igazán érdeklődés, az ilyen témájú műveket kölcsönző olvasóknak 90–95 százaléka továbbtanulóként vette kézbe ezeket. Elenyésző volt az ideológiai készletéből, indíttatásból politikai irodalmat olvasók száma. De sikerült némileg felkelteni és ébren tartani az érdeklődést a kortárs szépirodalom és a társadalmi, valamint természettudományi ismereteket közlő művek iránt. Régebben nagy számmal voltak lakói a munkásszállásoknak is, nagy volt a forgalom az ottani letétekben. Ma már más az életforma, a munkásokat a vállalatok autóbusszal hozzák-viszik, s a napi nehéz fizikai munka után már nem sokan keresik a lakóterületi közművelődési könyvtárakat sem. Sajnos a szocialista brigádoknak szervezett olvasókampányok (kell a jó könyv, olvasó munkásért, olvasó népert stb.) is formalitásba fulladtak. Nem mondom, hogy ezek teljesen haszontalannak voltak, de én mindig tartózkodással fogadtam ezeket a megmozdulásokat, ám végigcsináltuk, mert számon kérték. Sokkal jobban szerettem az író-olvasó találkozókat, ahol a személyes kapcsolatteremtés maradandó élményt nyújtott olvasóinknak. A szakmunkástanulók kollégiumaiban is gyakran szerveztünk ilyen találkozókat, amelyek alkalmából könyvtárról, könyvtárhasznátról is beszélgettünk.

– *A „mozgalom” szónak mára kissé megkopott a csillogása, hogyan élték meg ezt a szakszervezeti könyvtári hálózatban? Mennyire tudták magukat függetleníteni a változásoktól?*

– A könyvtár a mozgalmi változásokat elsősorban az anyagi létfenntartás oldaláról élte meg. Ugyanis a könyvek iránti érdeklődés megcsappanása nem a szakszervezeti mozgalom presztízsének csökkenése miatt következett be, hanem amiatt, hogy az emberek egyre többet dolgoztak, a kenyérkeresetre fordított idő növekedett. Ami pedig a könyvtárak anyagi helyzetét illeti, kompenzálásként olyan könyveket vásároltunk, ami érdekelt az olvasókat.

– *Melyiket érezte erősebbnek, a könyvtár mozgalmi vagy szakszervezeti, szakmai jellegét?*

– Nem a mozgalmi, hanem a szakmai jelleg volt a fontosabb. A fenntartó hagyott bennünket mint szakembereket dolgozni, természetesen a mozgalmi irodalmat „produkálni” kellett.

– *Gyakran vett részt különböző összejövetele-*

ken szakszervezeti szervek képviselőjeként. Azt is tudni véljük, hogy nem egyszer rangos anyagok összeállításában névtelenül dolgozott.

– Kötelességem volt, de szívesen csináltam. Túl a személyemen, végül ez mégiscsak a könyvtárak kulturális misszióját erősíti, s az ilyen jellegű feladatok nem könyvtáridegen vállalkozások.

– *Térjünk vissza a könyvtárügyhöz! Milyennek látta megyén belül a tanácsi közművelődési és a szakszervezeti könyvtári hálózat kapcsolatát?*

– Nem volt rossz, de jobban el kellett volna mélyíteni a munkakapcsolatainkat. Nem is annyira a két hálózati központ, inkább a hálózatok tagkönyvtárai közötti együttműködést lehetett volna élénkebbé tenni. Közösben dolgoztuk ki hosszú távra (2000-ig), megyére szólóan a tanácsi, iskolai és szakszervezeti könyvtárhálózat szakmai fejlesztési programját. A jobb könyvtári ellátás érdekében kívánatos lett volna – és lenne – még inkább összehangoltabbá tenni főleg a területi könyvtárfejlesztést. A szakmai tanfolyamok, továbbképzések szervezésében – mint említettem – nagyon jól együttműködöttünk.

– *A szakkönyvtári hálózattal való kapcsolatokban mennyire sikerült a közös cél: termelői erővé tenni a könyvtárak állományában levő információkat?*

– Mintegy 14–15 éve arra törekszünk, hogy a nagyobb közművelődési és vállalati szakkönyvtárak önálló kezelésbe kerüljenek. Itt az egy-két, de esetenként a (rész munkaidőben) három könyvtárossal működő intézményekben módszeresen, tudatosan szerveztük a szakirodalmi állományt, mivel a vállalati szakemberek igényt is tartottak rá. Ebben nagy segítséget kaptunk az Ipari Informatikai Központtól, s az ennek megyei alközpontjaként szerveződött, a Tiszavasvári Alkaloida Gyárban működő szakkönyvtártól, amely az egész megyében felügyeli a szakkönyvtári tevékenységet, így a mi integrált könyvtárainkban is. Ez utóbbiakban kapcsolt munkakör a szakkönyvtári tevékenység, amelyet jórészt műszaki szakemberek látnak el. Őket szakmai tanfolyamokra javasoltuk, a megyei könyvtár vagy az OMIKK által szervezettek. Ilyen eszközökkel és ilyen módon segítettük a vállalatokat, hogy a szakemberek információs bázisként használhassák a könyvtárat.

– *1979-től tagja az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak, a Művelődési Minisztérium tanács-*

adó testületének. Megtisztelő ilyen szakmai szervezet vezető tisztségviselői között lenni.

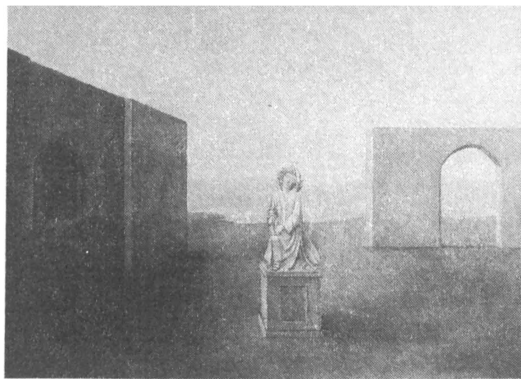
– Igen, és nagyon felelősségteljes is, mert a magyar könyvtárügy legfontosabb aktuális kérdéseit tárgyaltuk meg, de ugyanakkor előre is tekintettünk néhány évre. Őszintén mondom, hogy sokat tanultam itt a magyar könyvtárügy jeles embereitől, s a szakszervezeti könyvtári képviselet presztízserősítést is jelentett ezen intézmények számára.

– *Az MKE-nek is országos vezetőségi tagja, a megyei szervezetnek megalakulása óta elnöke, programok aktív szervezője. Kezdetektől szerkesztő bizottsági tagja a Szabolcs-Szatmár Megyei Könyvtári Híradónak. S itt megjegyezném – ha nem veszi rossz néven –, hogy az 1989-es ünnepi könyvhét és könyvtári napok keretében rendezett szakmai napon – ahol a Könyvtári Híradó 15 évét értékelték – hiányérzetként fogalmazódott meg a szakszervezeti könyvtári hálózat „hallgatása”. Ennek ellensúlyozásaként viszont elismerést érdemel az a tény, hogy a Szakszervezeti Központi Könyvtárak Igazgatói Tanácsának elnökeként rendszeresen beszámolt az ott folyó tevékenységről az országos sajtójában. Mi e kettősség oka?*

– Hát igen, jogos volt a kritika, hogy elhanyagoltam a megyei híradóban a publikálást, pedig lett volna miről számot adni: például a Tiszavasvári Alkaloida Gyár könyvtári programjáról, a nyiregyházi VOLÁN, a KEMÉV könyvtáiról stb. Az az igazság, hogy nagyon lekötött voltam, nehezen szántam rá magam könyvtári cikkíráásra, munkatársaimat pedig erre nem tudtam mozgósítani. Majd talán most, hogy időm van, pótolom a restanciát.

– *Az előbb már szó volt arról, hogy a Szakszervezeti Központi Könyvtárak Igazgatói Tanácsának elnöki posztját tölti be 1979-től. E funkcióból adódóan is sok mindenre van rálátása. Hogyan értékeli ma a magyar könyvtári rendszeren belül a szakszervezeti könyvtárak helyét és szerepét?*

– Én nem tartom rossznak a helyzetünket, de sok szakmabelinek más a véleménye, elsősorban azt fájlalják, hogy lenézik ezeket a könyvtárakat mozgalmi jellegük miatt. De mint korábban is hangsúlyoztam, mindig törekedtünk arra, hogy a közművelődési és a szakmai információs funkció legyen a domináns. Anyagilag és technikai eszközökkel általában nem jól ellátottak a szakszervezeti könyvtárak, hiszen a hálózat jórészt letétekből áll. A központi és önálló könyvtárak között viszont soknak van videója, audiovizuális dokumentu-

mokkal rendelkeznek, bővítették a hagyományos könyvtári szolgáltatásokat. Sok tanácsi közművelődési könyvtár lényegesen rosszabb helyzetben működik.

– *Mit érzett leginkább sikernek a pályán eltöltött huszónévt év alatt? Bár az eddig elmondott tények önmagukért beszélnek, s szakmai tevékenységének rangját jó néhány kitüntetés is igazolja (Szocialista Kultúráért, Kiváló Nép-művelő, Szakszervezeti Munkáért arany fokozat, Munka Érdemrend ezüst fokozat).*

– Jó érzéssel tölt el, hogy a hálózat munkatársainak szakképzettségi szintjét évről évre sikerült emelni. E személyi feltételek garanciát adtak és adnak elsősorban a megnövekedett önálló könyvtárak funkcióinak érvényesüléséhez. Ugyancsak jóleső érzés volt az is, amikor sok-sok egyzetetés és egyezkedés után megnyithattunk egy-egy új vagy megújított könyvtárat. Nem esett még szó például a kórházi betegkönyvtárakról. A nyíregyházi, a kisvárdai, a vásárosnaményi és a mátészalkai kórházakban összesen 32 osztályon létesítettünk le-téteket az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezeti Központi Könyvtárának segítségével. Ez is sikerélmény. A kitüntetések, elismerések pedig nem csupán az én munkám megbecsülését jelezték, hanem a munkatársaimét is.

– *Volt-e kudarca – szakmai sikertelensége?*

– Sajnos igen. Keserűséggel töltött el, amikor olyan helyen mondtak fel le-téteket, ahol ilyenre nem számítottunk, vagy csökkenteni kellett a dokumentumok számát, mert a vállalat nem tudott megfelelő nagyságú helyiséget adni. Az anyagiak hiánya hátráltatott sok esetben. Nagyon sajnálom, hogy nem sikerült egy vállalati társulást létrehozni, amelyből videokazettás, számítógép-diszkes alapállomány születhetett volna. Az utóbbi két-három év

terve volt, hogy számítógépre vegyük a letéti állomány nyilvántartását. Anyagiak híján, sajnos, nem valósulhatott meg. A könyvtári munka megítélése a mozgalmi apparátus részéről sem volt minden esetben helyes. A könyvtárat amolyan pihenőhelynek tekintették. Keserűséget okozott, amikor nem becsülték meg a könyvtári hálózaton belül tett erőfeszítéseket. A művelődési házban folyó látványosabb tevékenységet erkölcsileg és anyagilag is jobban elismerték. Ez sokszor okozott kellemetlen érzéseket az előbb mondottak ellenére is. S ezt nem is csak magam miatt, inkább a volt kollégák védelmében mondom.

– *Munkatársai nagy tisztelettel és szeretettel beszélnek Önről. Egyikük egyszer úgy fogalmazott, hogy „személye garanciája volt a jó légkörnek”. Mint igazgató, milyen emberi tulajdonságokat és szakmai képességeket értékelt?*

– Nem nagyon tudom a kettőt szétválasztani. Azokat a munkatársakat szerettem, akik nem zárkóztak be a szűken értelmezett szakmai feladatokba, hanem a hálózat egészét áttekintették, tudták azt is, mit és min dolgoznak munkatársaik. Akik látták a vezető terheit és tudták, mi a munkája. A legteljesebb önállóságot biztosítottam a módszertanosoknak, egyedül a le-tétek megszüntetésének dolgát tartottam fenn magamnak. Önálló gondolkodásra buzdítottam mindig. Nem szerettem viszont, ha valaki nem tanult valamilyen formában, vagy nem igényelte a képzést, továbbképzést. Emberi tulajdonságok? Szerettem, ha szívesen dolgoznak egymással a munkatársak, ha jól megvannak. Nem szerettem, ha a másik háta mögött beszéltek. Mindig jó néven vettem, ha ellentmondtak nekem. Nem örültem neki, de elviseltem, mert tudtam, hogy mindez tanulságos is lehet. Nem tekintettem magam tévedhetetlennek. Egy régebbi korszakomban parancsuralmat vezettem be, de hamar rájöttem, hogy nem célravezető – s feladtam.

– *Sok mindent hallani mostanában a szakszervezeti könyvtárhálózat jövőjéről. Ön milyennek szeretné látni?*

– Mindenekelőtt a folytatását szeretném látni eddigi munkánknak. Szeretnék több indokoltan integrált közművelődési és szakkönyvtárat a vállalatoknál. Mindezeket anyagilag sokkal jobban ellátottnak kívánom, sokkal jobb állománnyal és jobban szervezett szolgáltatási rendszerrel. Lehet, hogy ez csak vágyálom?

– *Nem hizelgéskep-pen mondom, de olyan fiatalos az egész megjelenése, szelle-mi frissességéről,*